

WOJEWODA ŚWIĘTOKRZYSKI

Znak: PSZ.II.431.34.2023

a/a

ŚWIĘTOKRZYSKI URZĄD WOJEWÓDZKI w Kielcach Oddział Obsługi Klienta	
Wysł. dnia	11. 09. 2023
L.dz.	zał. ....
Podpis	.....

Kielce, dnia 08.09.2023 r.

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Pani Jolanta Grudziń
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
Łoniów 56
27-670 Łoniów

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, przesyła wystąpienie pokontrolne z kontroli w trybie zwykłym, która przeprowadzona została w Ośrodku Pomocy Społecznej w Łoniowie w dniach 24-25 sierpnia 2023 r.

Kontrola przeprowadzona została na podstawie:

- art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2023 r., poz. 1426).

Kontrolę przeprowadzili pracownicy Oddziału Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa w Wydziale Polityki Społecznej i Zdrowia, w składzie:

1. Pani Katarzyna Arendarska - Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 01), upoważnienie nr 583/2023 z dnia 17.08.2023 r. – inspektor kierujący zespołem inspektorów.
2. Pani Elżbieta Paluch – Kierownik Oddziału (legitymacja służbowa nr 05), upoważnienie nr 585/2023 z dnia 18.08.2023 r.

Zakresem kontroli objęte zostały następujące zadania:

1. Opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny.
2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.

3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
  - a) Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa.
  - b) Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.
4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.
5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.
6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Okres objęty kontrolą: 01.01.2022 r. do dnia kontroli.

Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta, w szczególności przez określenie stanu faktycznego oraz ujawnionych uchybień lub nieprawidłowości, a także zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich powstanie.

Organizacja pracy z rodziną na terenie Gminy Łoniów.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Łoniowie (w skrócie OPS) jest jednostką organizacyjną Gminy Łoniów, funkcjonującą w oparciu o statut i regulamin organizacyjny. Obowiązujący na czas trwania kontroli statut Ośrodka, wprowadzony został Uchwałą nr III/19/2018 Rady Gminy Łoniów z dnia 28.12.2018 r. W podstawach prawnych ujęto m.in. ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawę o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Natomiast regulamin Ośrodka wprowadzony został Zarządzeniem Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Łoniowie z dnia 20.09.2021 r. Nr 7/2021. W skład struktury organizacyjnej Ośrodka wchodzi stanowiska pracy, które zostały określone w § 6 Regulaminu. W ppkt. 6 wskazany został asystent rodziny, do którego należy realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Dyrektor Ośrodka posiada stosowne upoważnienia Wójta Gminy Łoniów do realizacji zadań wynikających m.in.: z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (zał. nr 2).

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Gmina Łoniów posiada opracowany 3-letni *Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025*, przyjęty Uchwałą Nr XLIX/294/2023 Rady Gminy Łoniów z dnia 17 sierpnia 2023 r. Dokument w podstawach prawnych zawiera tylko ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W dokumencie nie ujęto w podstawie prawnej zapisów ustawy o pomocy społecznej o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie czy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

W *Programie*, nie dokonano diagnozy demograficznej i społecznej w gminie Łoniów, z której wynikałyby najważniejsze problemy występujące w rodzinach objętych wsparciem.

Z ogólnego wprowadzenia do *Programu* wynika, że został on opracowany, aby kompleksowo wspierać rodziny. Adresatami *Programu* są rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, rodziny dysfunkcyjne i wieloprotblemowe, a istotnym elementem *Programu* są działania profilaktyczne, integracyjne, aktywizujące, zapobiegające marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

W *Programie* nie dokonano analizy SWOT, która jest stosowana jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Pozwala wykorzystać zgromadzone informacje do opracowania strategii działania opartej na silnych stronach i szansach, przy jednoczesnym eliminowaniu bądź ograniczaniu słabych stron i zagrożeń. Głównym celem analizy powinno być określenie aktualnej pozycji problemów występujących w gminie, a wraz z tym opracowanie najlepszej strategii postępowania. Analiza SWOT powinna być dokonana w podziale na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę,
- słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę,
- szanse: wszystko to co stwarza szansę korzystnej zmiany,
- zagrożenia: wszystko to co stwarza niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

W *Programie* określono cel główny *Programu* jakim jest: *stworzenie warunków do prawidłowego wypełniania przez rodziny funkcji opiekuńczo – wychowawczych na terenie Gminy Łoniów*. Cel ten ma zostać osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

1. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych mających na celu zapobieganie sytuacjom

kryzysowym.

2. Zbudowanie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych dysfunkcjami oraz dla rodzin dysfunkcyjnych.
3. Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży.
4. Stworzenie systemu poradnictwa rodzinnego.

Powyższe cele mają określone zadania oraz termin realizacji ogólnie przyjęty dla każdego zadania tj.; *lata 2023 – 2025*. Do w/w celów nie określono wskaźników monitorujących np. liczba rodzin objętych wsparciem w formie pracy socjalnej, liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny (w Programie ujęto tylko liczbę rodzin objętych opieką asystenta rodziny w 2023 roku), liczba realizowanych programów osłonowych.

Zgodnie z zapisami *Programu*, realizacja będzie się odbywać we współpracy Ośrodka Pomocy Społecznej w Łoniowie i m.in.: urzędu gminy, placówkami oświatowymi z terenu Gminy Łoniów, Policją, zespołem interdyscyplinarnym, PCPR w Sandomierzu, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Parafiami z terenu Gminy Łoniów, placówkami służby zdrowia, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi.

W *Programie* założono, że odbiorcami *Programu* są rodziny zamieszkałe na terenie gminy Łoniów - wychowujące dzieci oraz rodziny przeżywające różnego rodzaju trudności, których nie mogą pokonać samodzielnie. *Program* jest skierowany również do rodzin, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej i wyrażają chęć współpracy na rzecz odzyskania opieki nad dzieckiem i powrotu do domu rodzinnego.

W opracowanym *Gminnym Programie Wspierania Rodziny* nie jest określony sposób finansowania zaplanowanych działań.

W *Programie* założono, że monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie działań korygujących. Monitoring ma polegać na zbieraniu i ocenie danych pod kątem realizacji celów *Programu*. Natomiast ewaluacja ma mieć na celu pozyskanie informacji czy osiągnięto zakładane rezultaty i czy pozwoliły i w jakim stopniu na realizację celów *Programu*. W *Programie* nie określono ram czasowych za jaki okres będzie prowadzony monitoring i ocena np.: na bieżąco przez cały okres realizacji *Programu*, po każdym roku obowiązywania *Programu*.

Program podlega monitoringowi oraz ocenie na podstawie corocznego sprawozdania z realizacji założeń programu. Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Podczas kontroli poproszono Kierownika OPS w Łoniowie o przedstawienie

takiego sprawozdania. Z uwagi fakt, że poprzedni *Gminny Program Wspierania Rodziny* przyjęty Uchwałą Nr VI/36/2019 z dnia 28 marca 2019 r., obejmował lata 2019-2021, a nowy *Program* obejmuje lata 2023 – 2025, Kierownik OPS w Łoniowie złożyła pisemne wyjaśnienie nt. braku opracowanego Programu na rok 2022 (**zał. nr 3**). Mając na uwadze powyższe brak jest również sprawozdania wynikającego z art. 179 ust. 1 w/w ustawy. Pisemne wyjaśnienie Kierownika OPS Łoniowie stanowi załącznik (**zał. nr 4**).

Reasumując, po analizie dokumentu stwierdzono, że Program w podstawach prawnych zawiera tylko ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, brak odniesienia do innych przepisów prawnych. W Programie, nie dokonano diagnozy demograficznej i społecznej Gminy Łoniów, z której wynikałyby najważniejsze problemy występujące w rodzinach objętych wsparciem. W Programie nie dokonano analizy SWOT. Do opracowanych celów szczegółowych nie określono wskaźników monitorujących. W opracowanym Gminnym Programie Wspierania Rodziny nie jest określony sposób finansowania zaplanowanych działań, nie określono ram czasowych za jaki okres będzie prowadzony monitoring i ocena. Brak również planów odnośnie powstania oraz funkcjonowania placówek wsparcia dziennego, które są elementami wsparcia rodzin w środowisku oraz należą do zadań własnych gminy. Założenia Programu, to głównie praca ośrodka pomocy społecznej we współpracy z różnymi instytucjami oraz realizacja zadań przez asystenta rodziny. Brak opracowanego Programu na rok 2022 oraz brak rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny wynikającego z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadanie realizowane prawidłowo z uchybieniami.

2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Łoniowie na dzień kontroli zatrudniał jedną osobę na stanowisku asystenta rodziny. W trakcie czynności kontrolnych przeanalizowano akta osobowe asystentów rodziny stwierdzając, że osoba aktualnie zatrudniona na tym stanowisku posiada kwalifikacje zgodne z art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tj.: posiada wykształcenie wyższe na kierunku socjologia oraz studia podyplomowe w zakresie asystenta rodziny (**zał. nr 1 cz. II**). Ponadto w aktach osobowych znajdowały się następujące dokumenty potwierdzające spełnianie pozostałych wymagań dotyczących zajmowanego stanowiska tj.: dyplom ukończenia studiów wyższych i studiów podyplomowych, aktualne zaświadczenie lekarskie, zaświadczenie o niekaralności z Krajowego

Rejestru Karnego, oświadczenia potwierdzające spełnianie wymagań, o których mowa w art. 12 ust.1 pkt 2-4 cyt. ustawy. W dokumentacji brakowało natomiast wydruku potwierdzającego niefigurowanie w Rejestrze Sprawców Przepływów na Tle Seksualnym. W dniu kontroli tj.: 24.09.2023 r., Kierownik OPS w Łoniowie złożyła wniosek, celem weryfikacji asystenta rodziny, do bazy danych Rejestru Sprawców Przepływów na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym, jednakże na dzień sporządzenia wystąpienia pokontrolnego inspektorzy nie otrzymali stosownego wydruku.

Z analizy zakresu czynności oraz aneksu do zakresu czynności wynika, że do zadań asystenta rodziny należy realizacja zadań, o których mowa w art. 15 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz w art. 4 ust. 3 ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W trakcie kontroli nie stwierdzono łączenia wykonywania obowiązków asystenta rodziny z zadaniami pracownika socjalnego na terenie Gminy Łoniów oraz prowadzenia postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, o których mowa w art. 17 ust. 3 i 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Asystent rodziny w okresie zatrudnienia podnosili swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w szkoleniach/konferencjach, co potwierdzają zaświadczenia znajdujące się w aktach osobowych.

W 2022 roku Gmina Łoniów przystąpiła do *Programu asystent rodziny*, który został ogłoszony przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej. W ramach Programu, zgodnie ze złożonym zapotrzebowaniem, Gmina Łoniów otrzymała dofinansowanie dodatku do wynagrodzenia asystenta rodziny w jednorazowej kwocie 3 000,00 zł brutto. Środki finansowe pochodzące z Funduszu Pracy zostały przekazane na podstawie umowy zwartej pomiędzy Wojewodą Świętokrzyskim a Wójta Gminy Łoniów tj.: Umowa nr 29/2022/AR z dn. 22 grudnia 2022 r. W trakcie kontroli przedstawiono do wglądu dokumentację merytoryczną oraz finansową związaną z realizacją zadania, która potwierdza wypłatę w/w dodatku asystentowi rodziny (**zał. nr 5 i nr 6**). Z analizy dokumentacji finansowo - księgowej wynika, że z przyznanego dofinansowania w kwocie 3 000,00 zł na wypłatę dodatku wykorzystano kwotę w całości.

W powyższym zakresie zadanie realizowane prawidłowo.

3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta:

W okresie objętym kontrolą, tj.: od 1 stycznia 2022 r. do dnia kontroli tj. 24 sierpnia 2023 r., asystent rodziny obejmował wsparciem łącznie 7 rodzin. W kontrolowanym okresie zakończono współpracę z 2 rodzinami. Z analizy dokumentacji rodzin wynika, że przydzielanie rodzinie asystenta prowadzone jest zgodnie z art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj.: w przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy oraz dokonuje analizy sytuacji rodziny. Jeśli z analizy wynika konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny wnioskuje o jego przydzielenie, a kierownik OPS zatwierdza wnioski w wywiadzie środowiskowym. W przypadku trzech rodzin przedmiotowy wniosek znajdował się w dokumentacji pracownika socjalnego, w stosunku do jednej rodziny złożona została prośba pracownika socjalnego o przydzielenie asystenta rodziny (**zał. nr 7**). Natomiast w przypadku 3 pozostałych rodzin wywiady środowiskowe znajdowały się w archiwum. W związku z powyższym kierownik OPS złożyła stosowne oświadczenie (**zał. nr 8**). Ponadto w przypadku jednej rodziny w dokumentacji znajdowało się również pismo z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej z prośbą o rozważenie celowości przydzielenia rodzinie asystenta rodziny (**zał. nr 9**).

W trakcie kontroli analizie poddano łącznie akta 7 rodzin objętych pomocą asystenta rodziny. W dokumentacji rodzin znajdowały się m.in.: zgody rodzin na podjęcie współpracy z asystentem wraz z oświadczeniami o odpowiedzialności karnej (**zał. nr 10**), karty środowiskowe (**zał. nr 11**) oraz diagnozy sytuacji rodziny (**zał. nr 12**).

Z informacji zawartych w dokumentacji rodzin oraz zał. nr 1 cz. III wynika, że rodziny zostały objęte wsparciem asystentów rodziny ze względu na współwystępowanie problemów takich jak: bezradność opiekuńczo - wychowawcza, brak stałego miejsca zamieszkania, niewydolność w sprawach edukacyjnych, uzależnienia, niepełnosprawność dorosłych członków rodziny lub dziecka, ograniczenie w wypełnianiu funkcji rodzicielskich poprzez nadzór kuratora, zaniedbania wobec dzieci w sferze edukacji, higieny, zdrowia, złożone relacje i konflikty w rodzinie, trudności w gospodarowaniu środkami finansowymi, przemoc. Szczegółowe informacje jak wygląda sytuacja danej rodziny zawierają opracowywane przez asystentów *diagnozy sytuacji rodziny*. Diagnoza dokonywana jest pod kątem opisu sytuacji: rodzinnej, opiekuńczo – wychowawczej, prowadzenia gospodarstwa domowego, sytuacji mieszkaniowej, sytuacji formalno – prawnej, materialnej i zdrowotnej, a także uzależnień, sytuacji zdrowotnej, aktywności społecznej, systemu wsparcia społecznego.

Praca z rodzinami prowadzona jest na podstawie planu pracy opracowanego dla każdej z rodzin objętych wsparciem asystentów. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy asystent rodziny opracowuje i realizuje plan pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. Dla każdej z rodzin objętej wsparciem asystentów opracowane zostały stosowne plany pracy (**zał. nr 13**). Dokument zawiera podstawowe dane rodziny i asystenta oraz datę sporządzenia. Z analizy dokumentacji wynika, że celem głównym jest na ogół *poprawa funkcjonowania rodziny w sferze opiekuńczo - wychowawczej*. Natomiast cele szczegółowe długo- i krótkoterminowe odnoszą się do sytuacji i potrzeb danej rodziny np.: *monitorowanie sytuacji szkolnej, stały kontakt z kadrą pedagogiczną szkoły, nauka racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi, motywowanie do szukania pracy, złożenie pisma do sądu o zmianę kuratora społecznego i inne*. Ponadto plan zawiera działania krótkoterminowe do których określony został: *opis działania, termin wykonania oraz osoba odpowiedzialna za wykonanie działania*. Jako termin realizacji wskazano dany miesiąc np. *złożenie pisma do sądu o zmianę kuratora dla syna – maj 2023* lub określono przedział czasowy np. *spotkania w szkole – rok szkolny 2022/2023, porządki wokół posesji od wiosny do jesieni 2023 r.* Dokument podpisywany jest przez rodzinę, pracownika socjalnego oraz asystenta. Plan nie zawiera określonego czasookresu realizacji, wobec tego należałoby określić czas na jaki plan został opracowany. Z analizy dokumentacji wynika, że jest on opracowywany na rok. Stwierdzono, że plany opracowywane są indywidualnie dla każdej rodziny, z uwzględnieniem jej zasobów oraz aktualnych potrzeb.

Praca asystenta z rodzinami odbywa się w różnych godzinach oraz z różną częstotliwością w zależności od potrzeb rodzin. Spotkania odnotowywane są w *Dzienniku pracy asystenta rodziny (zał. nr 14 i nr 15)*, który zawiera: dane rodziny, datę i godziny wizyty, opis podjętych działań, np.: *motywowanie do porządków w mieszkaniu, edukacja z zakresu dbałości o higienę osobistą, motywowanie do aktywnego spędzania czasu wolnego, motywowanie dziewczynek do nauki, osiągnięcia wykształcenia i zdobycia zawodu, motywowanie rodziny do podjęcia prac sezonowych w celu poprawy budżetu domowego* oraz podpis asystenta i rodziny. Dodatkowo sporządzane są notatki służbowe dotyczące bieżącej sytuacji w rodzinie. Z analizy powyższej dokumentacji wynika, że asystent systematycznie monitoruje sytuację rodzin w miejscu zamieszkania, spotkania odbywają się także w siedzibie ośrodka oraz utrzymywany jest stały kontakt telefoniczny z rodzinami. Ponadto asystent podejmuje kontakty z kuratorami i pracownikami placówek oświatowych, do których uczęszczają dzieci w celu wymiany informacji o rodzinie i dzieciach oraz towarzyszą rodzinom w trakcie wizyt lekarskich,

załatwianiu spraw urzędowych i spraw bieżących. Stwierdzono, że dokumentacja asystenta prowadzona jest indywidualnie dla każdej rodziny, w sposób systematyczny i przejrzysty.

Na podstawie analizy dokumentacji rodzin oraz informacji zawartych w załączniku nr 1 cz. III, asystent rodziny w ramach zapewnienia rodzinom przeżywającym trudności wsparcia i pomocy oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, realizował następujące zadania:

- **udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego** – w powyższym zakresie asystent pomagał rodzinom poprzez: przeprowadanie rozmów mobilizujących do dobowania o porządek w domu, udzielanie instruktażu i wskazówek związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz racjonalnym gospodarowaniem budżetem domowym, asystowanie przy czynnościach higienicznych i utrzymywaniu czystości w mieszkaniu, asystowanie podczas rozmów z pracownikami banków, parabanków, mobilizowanie do ograniczenia palenia papierosów, pozostawania w abstynencji, pomaganie w rozwiązywaniu konfliktów w rodzinie, towarzyszenie podczas zakupów; przeprowadzanie rozmów na temat dbania o zdrowie, terminowego opłacania rachunków. Powyższymi formami pomocy objęto łącznie 7 rodzin;
- **udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych** – asystent udzielał pomocy w powyższym zakresie poprzez: rozmowy motywujące, pomoc w uzyskaniu świadczeń materialnych PFRON, informowanie o możliwości skorzystania z różnych form pomocy np. rzeczowej, finansowej, żywnościowej; pomoc w uzupełnianiu dokumentów urzędowych. Z pomocy w powyższym zakresie skorzystało 7 rodzin;
- **udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych** – poza zapewnieniem bieżącego wsparcia w trakcie spotkań z rodzinami, asystent prowadził rozmowy wspierające dotyczące sytuacji osobistej, motywował do kontaktu z psychologiem, ustalał terminy spotkań z psychologiem, informował o możliwościach skorzystania z bezpłatnych porad psychologicznych, monitorował kontakty z terapeutą uzależnień, a także ze specjalistami z poradni psychologiczno – pedagogicznej oraz poradni zdrowia psychicznego. Z pomocy w powyższym zakresie skorzystało 7 rodzin
- **udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi** - asystent realizował powyższe zadanie poprzez: mobilizowanie rodziców do kontaktów z pedagogiem szkolnym, wychowawcą oraz do spędzania wolnego czasu razem, mobilizowanie rodziców do pomocy dzieciom w trudnościach lekcyjnych, monitorowanie wyników w nauce dzieci, informowanie rodziców o możliwościach skorzystania z pomocy

instytucji działających na rzecz wspierania rodziny, np. poradnia psychologiczno – pedagogiczna, a także o bezpłatnych dodatkowych zajęciach w szkole. Z pomocy w powyższym zakresie skorzystało 7 rodzin;

- **wspieranie aktywności społecznej rodzin** – asystent prowadził rozmowy zachęcające do większej aktywności społecznej rodzin, informował o wydarzeniach i inicjatywach kulturalnych na terenie gminy, zachęcał do aktywnego spędzania czasu wolnego z dziećmi. Z pomocy w powyższym zakresie skorzystało 7 rodzin;
- **motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych** - w przypadku 7 rodzin asystent mobilizował pełnoletnich członków do podnoszenia kwalifikacji i uczestnictwa w programach organizowanych przez OPS i PUP oraz przedstawiał korzyści płynące w związku z otrzymywaniem comiesięcznego wynagrodzenia za pracę.
- **udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej** - w przypadku 7 rodzin asystent pomagał w pisaniu CV, podania o pracę; wspólnie z członkami rodzin weryfikował ogłoszenia o pracę dostępne na stronach internetowych oraz w urzędzie pracy; zachęcał do podejmowania prac sezonowych lub dorywczych;
- **motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych** – na terenie gminy, jak i w sąsiedzkich gminach brak jest terapeutów rodzinnych prowadzących zajęcia grupowe dla rodziców;
- **udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych** – powyższe działania nie były realizowane z uwagi na brak świetlic socjoterapeutycznych na terenie gminy;
- **prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci** - zadanie realizowane wobec rodziców poprzez: proponowanie alternatywnych metod wychowawczych, zachęcanie rodziców do wyznaczania zasad obowiązujących w domu, podnoszenie kompetencji rodziców, rozmowy o uczuciach, wzajemnym szacunku, informowanie rodziców o prawach dziecka, i obowiązku zapewnienia mu podstawowych potrzeb, zainteresowanie rodziców potrzebami dziecka zgodnie z wiekiem rozwojowym, prowadzenie rozmów motywacyjnych zachęcających do kontaktów z wychowawcami i pedagogami szkolnymi. Wobec dzieci zadanie realizowane było poprzez: wzmocnianie pozytywnych osiągnięć edukacyjnych dziecka, prowadzenie poradnictwa i edukacji w obszarze opieki nad dzieckiem i wychowania dzieci, pomoc w organizowaniu czasu wolnego, motywowanie do dbania

o siebie, przestrzegania zasad, okazywania szacunku rodzicom, zachęcanie do udziału w aktywnościach pozaszkolnych. Z pomocy w powyższym zakresie skorzystało 7 rodzin;

- **podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin** – w okresie objętym kontrolą nie było potrzeby podejmowania działań interwencyjnych w rodzinach funkcjonujących na terenie gminy;
- **dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej, niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1** - w/w zadanie było realizowane przez asystenta, na co został przedstawiony stosowany dokument pn. *Okresowa ocena sytuacji rodziny (zał. nr 16)*. Dokument zawierał podstawowe dane rodziny, informację za jaki okres sporządzono ocenę, cel główny z planu pomocy, a także informacje o sytuacji rodziny w danym okresie. Brak natomiast w dokumencie daty sporządzenia. Ponadto *ocena* zawierała informacje nt. realizacji planu pracy z rodziną oraz osiągniętych rezultatów. *Ocena* zawiera także informację *że zaplanowanych działań nie udało się osiągnąć i wymagana jest dalsza współpraca rodziny z asystentem rodziny*. Zdaniem osób kontrolujących należałoby uszczegółowić informację, jakich celów i działań nie udało się zrealizować, dlaczego i jakie należy podjąć dalsze kroki aby je zrealizować, ewentualnie zmodyfikować lub określić nowe cele do realizacji przez rodzinę. Dokument podpisany jest przez asystenta rodziny oraz zatwierdzony przez kierownika OPS w Łoniowie.
- **monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną** - w kontrolowanym okresie asystent rodziny zakończył współpracę z dwiema rodzinami. Powodem zakończenia współpracy była zmiana miejsca zamieszkania przez rodziny oraz złożenia przez rodzinę *oświadczenia* o zmianie miejsca zamieszkania (zał. nr 17). Na tej podstawie skierowano do kierownika ośrodka wnioski o zakończenie pracy z rodziną (zał. nr 18). Ponadto, o sytuacji rodziny i podjęcie stosownych działań poinformowano ośrodek pomocy społecznej właściwy ze względu na nowe miejsce zamieszkania (zał. nr 19).
- **sporządzanie na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach** - w okresie objętym kontrolą nie sporządzano powyższych opinii;
- **współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny** - jednostki i osoby, z którymi asystent współpracuje najczęściej to: pracownicy socjalni, psycholog, kuratorzy, placówki oświatowe, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, powiatowe centrum pomocy rodzinie, świetlica środowiskowa i placówka wsparcia dziennego, Caritas;
- **udział w zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy**

zastępczej – asystent rodziny nie uczestniczył w zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

- **współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9 a lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną** – w kontrolowanym okresie asystent rodziny nie realizował powyższego zadania.

b) zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa:

Zgodnie z informacjami uzyskanymi w trakcie kontroli oraz zawartymi w zał. nr 1 cz. III, OPS w Łoniowie nie zatrudnia specjalistów z pomocy których mogą korzystać rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny. W ramach pracy z rodzinami asystent przekazuje informacje o możliwych formach specjalistycznej pomocy dostępnej w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Sandomierzu.

c) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających:

Zgodnie z informacjami pozyskanymi w toku czynności kontrolnych na terenie Gminy Łoniów w kontrolowanym okresie nie funkcjonowała żadna rodzina wspierająca. Jak wskazano w zał. nr 1 cz. IV, asystent rodziny i pracownicy socjalni prowadzą działania profilaktyczne we współpracy z innymi podmiotami świadczącymi usługi na rzecz rodziny. Aktywność pracowników skupia się na pozytywnym przedstawieniu rodziny oraz na różnego rodzaju wydarzeniach promujących prorodzinne wartości. W najbliższym czasie OPS w Łoniowie planuje kontynuację działań mających na celu wspieranie rodzin biologicznych i dalsze promowanie funkcji rodzin wspierających.

Zadanie dotyczące tworzenia oraz rozwoju systemu opieki nad dzieckiem, w tym pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych poprzez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa - realizowane jest prawidłowo. Procedura przydzielania rodzinie asystenta prowadzona jest zgodnie z art. 11 ustawy. Dokumentacja świadcząca o realizacji zadań asystentów potwierdza zasadność podejmowanych przez nich działań i odzwierciedla sytuację rodziny. Rodziny objęte opieką asystentów otrzymują niezbędną pomoc i wsparcie.

Na terenie gminy nie funkcjonują rodziny wspierające, w związku z powyższym zadanie w tym zakresie nie jest realizowane.

4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Zgodnie z art. 176 pkt 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina zobowiązana jest do współfinansowania kosztów pobytu małoletniego w pieczy zastępczej, wielkość tego współfinansowania określona została w art. 191 ust. 9 cyt. ustawy.

W kontrolowanym okresie łącznie 10 dzieci z terenu Gminy Łoniów umieszczonych zostało w pieczy zastępczej, w tym: 8 w instytucjonalnej pieczy zastępczej, 2 w rodzinach zastępczych. Na dzień kontroli gmina ponosiła odpłatność za wszystkie w/w dzieci. Wysokość środków finansowych za pobyt dzieci w pieczy zastępczej obrazuje tabela przedstawiona w załączniku nr 1 część V.

Mając na uwadze powyższe, zgodnie z art. 10 ust. 4 w/w ustawy *praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną*. Z informacji uzyskanych podczas kontroli wynika, że żadna z rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej aktualnie nie jest objęta wsparciem asystenta. W przypadku 3 rodzin dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej współpraca z asystentem nie była możliwa z uwagi na brak zgody na współpracę z asystentem, w przypadku jednej rodziny brak współpracy spowodowany był uzyskaniem pełnoletności przez dziecko, w jednym przypadku matka dziecka nie żyje a ojciec jest pozbawiony władzy rodzicielskiej oraz w jednym przypadku matka dziecka jest nadal wychowanką placówki opiekuńczo - wychowawczej. W przypadku rodzin zastępczych brak współpracy spowodowany był porzuceniem dziecka przez jedno z rodziców i śmiercią drugiego rodzica oraz w jednym przypadku śmiercią obojga rodziców. Szczegółowe informacje dotyczące okresów współpracy asystenta z rodzinami zawiera załącznik nr 1 część V.

Zadanie realizowane prawidłowo.

5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Na dzień kontroli wszystkie rodziny zagrożone kryzysem z terenu Gminy Łoniów objęte są opieką asystenta rodziny. Pracownicy socjalni na bieżąco monitorują sytuacje rodzin z dziećmi. W przypadku powzięcia przez Ośrodek informacji o sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej podejmowane są działania mające na celu rozeznanie sytuacji w rodzinie i ustalenie dalszego planu współpracy z rodziną. Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli (**zał. nr 1 cz. VI**) wynika, że rodziny, w których środowisku zdiagnozowano trudności z prawidłowym wypełnianiem funkcji

opiekuńczo-wychowawczych z terenu Gminy Łoniów zostają natychmiast objęte wsparciem asystenta rodziny.

W kontrolowanym okresie zadanie było realizowane prawidłowo.

6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem".

Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli (zał. nr 1 cz. VII) wynika, że w okresie objętym kontrolą do OPS w Łoniowie nie wpłynęły wnioski o wypłatę jednorazowego świadczenia w wysokości 4000 zł, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W okresie kontrolnym żadna rodzina nie wnioskowała o pomoc asystenta rodziny w zakresie koordynowania działań, o których mowa w art. 8 cyt. ustawy. Informacji o możliwych formach wsparcia udzielają pracownicy Ośrodka.

Zadanie w okresie kontrolnym nie było realizowane.

Ustaleń dokonano na podstawie:

- rozmów z Kierownikiem OPS i asystentem rodziny;
- analizy dokumentacji: załącznika do kontroli, który stanowi załącznik nr 1 do niniejszego wystąpienia, statutu i regulaminu organizacyjnego OPS oraz innej dokumentacji dotyczącej zakresu kontroli.

Mając powyższe na uwadze wydaje się następujące zalecenia pokontrolne

1. Przy opracowywaniu kolejnego Gminnego Programu Wspierania Rodziny uwzględnić uwagi zawarte w wystąpieniu pokontrolnym.
2. Przestrzegać zapisów art. z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w sprawie opracowywania rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.
3. Przedstawić do wglądu wydruk potwierdzający niefigurowanie w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym osoby zatrudnionej na stanowisku asystenta rodziny, zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
4. Okresowe oceny sytuacji dziecka zmodyfikować zgodnie z uwagami zawartymi w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2023 poz. 1426) kontrolowana jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń przedstawi stanowisko w sprawie ich uwzględnienia. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń. W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

Jeżeli w wyniku przeprowadzonej kontroli zostaną ujawnione rażące zaniedbania lub zaniechania realizacji obowiązków ustawowych, wojewoda może wezwać jednostkę samorządu terytorialnego do wyznaczenia wykonawcy zastępczego, w terminie nie dłuższym niż 2 miesiące od dnia otrzymania wezwania. W przypadku niewyznaczenia przez jednostkę samorządu terytorialnego wykonawcę zastępczego w terminie, o którym mowa, wojewoda może wystąpić do sądu administracyjnego ze skargą na bezczynność organu jednostki samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 198 ustawy - kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, podlega karze pieniężnej w wysokości od 1000 do 15 000 zł.

Osoby kontrolujące:

Katarzyna Arendel

Elżbieta Paluch

ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia

Mariusz Hasek

WOJEWODA ŚWIĘTOKRZYŻSKI

Zbigniew Koniusz

Podpis

Wykaz załączników:

1. Pisemne informacje przygotowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Łoniowie.
2. Upoważnienia dla Dyrektora OPS w Łoniowie z dnia 01.01.2021 r.
3. Pisemne wyjaśnienie Kierownika OPS w Łoniowie dot. braku opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na rok 2022.
4. Pisemne wyjaśnienie Kierownika OPS w Łoniowie dot. braku opracowania zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.
5. Dokumentacja finansowo - księgową dot. rozliczenia dodatku dla asystenta rodziny.
6. Dokumentacja finansowo-księgową dot. dodatku dla asystenta rodziny.
7. Prośba pracownika socjalnego o przydzielenie asystenta rodziny.
8. Pisemne wyjaśnienie Kierownika OPS w Łoniowie dot. braku wywiadów środowiskowych.
9. Pismo z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej.
10. Zgoda na podjęcie współpracy rodziny z asystentem rodziny wraz z oświadczeniem.
11. Karta środowiskowa.
12. Diagnoza sytuacji rodziny.
13. Plan pracy z rodziną.
14. Dziennik pracy asystenta rodziny – czerwiec 2023 r.
15. Dziennik pracy asystenta rodziny – lipiec 2023 r.
16. Okresowa ocena sytuacji rodziny p. K.L. za okres 01.01.2023 r. do 30.06.2023 r.
17. Oświadczenie rodziny o zmianie miejsca zamieszkania.
18. Wniosek o zakończenie pracy asystenta z rodziną.
19. Pismo do właściwego OPS informujące o zmianie adresu zamieszkania rodziny.